เกษม นิสสัยสรการ
อนุสรณ์

๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๐

เจ้าภาพ

ขออุทิศกุศลทั้งมวลที่ได้บำเพ็ญแล้ว

แด่

นายเกษม นิสสัยสรการ

เจ้าภาพขอขอบพระคุณ แด่ท่านที่ได้กรุณามาเป็นเกียรติในการบำเพ็ญกุศลและฌาปนกิจศพ นายเกษม นิสสัยสรการ ไว้ในโอกาสนี้

หากมีสิ่งใดบกพร่อง ขอได้โปรดประทานอภัยด้วย

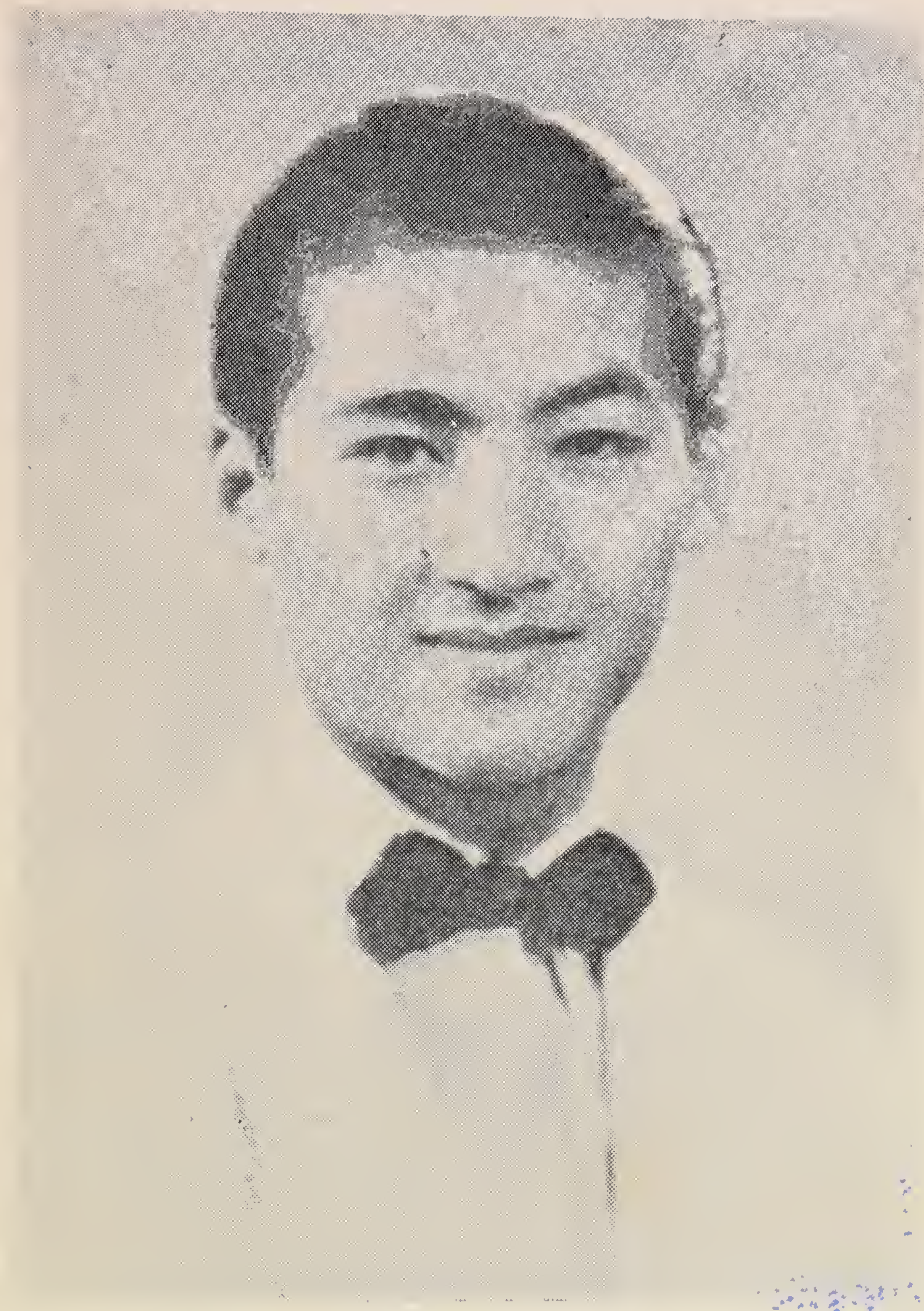
อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นายเกษม นิสสัยสรการ

ณ ฌาปนกิจสถานวัดสระเกศวรมหาวิหาร

วันอังคารที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๐

นายเกษม นิสสัยสรการ

ชาตะ ๑๘ ตุลาคม ๒๔๗๑

มรณะ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๐

ประวัติ

นายเกษม นิสสัยสรการ เกิดเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๔๗๑ เป็นบุตรคนสุดท้องของ พ.ต.อ. หลวงนิสสัยสรการ และนางละมัย มีพี่ร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน คือ

๑. น.ส. ปทุมวดี นิสสัยสรการ

๒. น.ส. ลัดดา นิสสัยสรการ (ถึงแก่กรรม)

๓. พ.ท. หญิงมาลี นิสสัยสรการ

๔. นาย ถาวร นิสสัยสรการ

๕. นาง วัฒนา วีรกิตติ

เมื่อนายเกษม นิสสัยสรการ จบการศึกษาแล้วได้ทำงานที่โรงงานยาสูบตลอดมา ได้ทำการสมรสกับ น.ส. พัชรีย์ ทันตวิจิตร์ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๑๘ มีบุตร ๑ คน คือ ด.ช. เสกสรร นิสสัยสรการ อายุ ๑๑ เดือน

นายเกษม นิสสัยสรการ ถึงแก่กรรมโดยกระทันหันด้วยโรคลมปัจจุบัน เมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๒๐ เวลาประมาณ ๑๙.๐๐ น. ระหว่างนำไปรักษาที่โรงพยาบาลมเหสักข์ รวมอายุได้ ๔๙ ปี ๘ วัน

อาลัยเกษม

เมื่อค่ำวันพุธที่ 26 ตุลาคม 2520 เวลาประมาณ 19.30 น. เสียงกริ่งโทรศัพท์ที่บ้านดังขึ้น ป้อมเป็นผู้รับโทรศัพท์และบอกว่า "น้าพิสัยจะพูดด้วย" เมื่อรับโทรศัพท์ประโยคแรกที่คุณพิสัยน้องเขยบอก "พี่ทุมเกษมเสียซะแล้ว" ทำให้ประสาทสมองมึนชาไปขณะหนึ่ง จึงได้ตั้งสติถามไปอีกครั้งเพื่อให้แน่ใจ จึงได้ทราบว่าเกิดเป็นลมขณะรับประทานอาหารกับภรรยา และหลังจากนั้นได้ช่วยกันนำส่งโรงพยาบาลมเหสักข์ซึ่งอยู่ใกล้บ้านที่สุด แต่หมอก็ไม่สามารถช่วยชีวิตไว้ได้เนื่องจากถึงโรงพยาบาลช้าไป

ทำไมน้องถึงได้จากไปอย่างรวดเร็วเช่นนี้ ครั้งสุดท้ายเมื่อวันศุกร์ที่ 21 ตุลาคม นี้เองน้องเษมยังได้ร่วมรับประทานอาหารกับพี่ ๆ คุณป๋า คุณแม่ พร้อมภรรยาและลูกชายคนเดียวของเกษมตลอดจนหลาน ๆ ด้วยอย่างสนุกสนาน เมื่อมาด่วนจากไปกระทันหันเช่นนี้ จึงทำให้พวกเราเศร้าโศรกและอาลัยอย่างสุดซึ้ง พี่ยังจำได้ทุกอิริยาบทของ

น้องเมื่อเล็ก ๆ น้องเป็นลูกคนสุดท้อง แข็งแรง ไม่ขี้อ้อนอ้วนขาว เป็นที่รักและเอ็นดูของทุก ๆ คนที่ได้พบเห็น โตแล้วก็ยังเรียกตัวเองว่า หนูอย่างนั้นหนูอย่างนี้กับคุณแม่และกับพี่ ส่วนกับคนที่สนิทด้วยจะเรียกตัวเองว่า "เษม"

ในวันรุ่งขึ้นที่ 27 ตุลาคม 2520 เพื่อน ๆ ของเกษมที่ทำงานร่วมกัน ได้ไปที่บ้านกันแต่เช้าเพราะไม่เชื่อหูตนเองที่ฟังวิทยุว่าเกษมถึงแก่กรรมจริง ๆ เพราะเช้าวันที่ 26 นั้นเอง เกษมยังไปทำงานอยู่ดี ๆ ต่างก็มีความอาลัยรักเกษมกันอย่างจริงจัง ตอนสวดคืนแรก และในวันและเวลาบรรจุเษมก็ยังไปกันพร้อมเพรียงทั้งนาย เพื่อน และลูกน้อง พี่ยังจำคำพูดของเพื่อน ๆ เกษมได้ว่า "พวกผมรักเกษมกันทุกคนแกเป็นคนอารมณ์ดี คุยสนุก ไม่น่าอายุสั้น" น้องเกษมเป็นคนมีจิตใจละเอียดอ่อนรักศิลปะชอบการลีลาศเป็นชีวิตจิตใจจนมีลูกศิษย์ลูกหาเรียนลีลาศกับเกษมหลายคน ทุกคนต่างมีความเสียดายและอาลัยที่ด่วนมาจากไปเร็วเกินไป จากการที่มีเพื่อนสนิทมิตรสหาย และญาติ ๆ มาแสดงความเสียใจกันมากจึงทำให้พี่คลายความเศร้าลงบ้างและคิดว่าเกษมคงมีบุญเก่าอยู่ไม่ใช่น้อยจึงเป็นผู้มาดี คือตั้งแต่เกิดก็เป็นที่รักใคร่สุดสวาทของพ่อแม่พี่น้อง ตลอดจนผู้ที่พบเห็นและใกล้ชิด

ไม่เคยลำบาก และพี่เข้าใจว่าเกษมเป็นผู้มาดีแล้ว ก็คงจะต้องไปดีแน่นอนด้วย เพราะพี่ไม่เคยเห็นเกษมทำบาปหรือเบียดเบียนทำให้ใครเดือดร้อนเป็นคนรักพี่น้อง รักเพื่อน เมื่อเพื่อนฝูงมีเหตุเดือดร้อนเกษมก็จะร่วมทุกข์กับเพื่อนด้วยโดยไม่ปริปาก เมื่อใครบอกการบุญการกุศล พี่จำได้เกษมไม่เคยปฏิเสธ จะยินดีร่วมในการกุศลด้วยทุกครั้ง ฉะนั้นพี่จึงคิดว่าเกษมจะต้องเป็นผู้มาดีและไปดี ด้วยผลบุญกุศลที่เกษมได้สร้างไว้ในภพนี้ และจะนำให้เกษมไปสู่ที่สุขคติในสัมปรายภพอย่างแน่นอน

พี่ปทุมวดี นิสสัยสรการ

8 พ.ย. 20

ใครลิขิตชีวิตเรา

.... ประณีต ก้องสมุทร

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

ในวันที่ท้องฟ้าแจ่มใสปราศจากเมฆหมอก ทุกสิ่งดูน่าเจริญตาเจริญใจ ลองมองออกไปรอบ ๆ ตัวเรา แสงแดดเรืองรองกระจายไปทั่ว ต้นไม้ใบหญ้าเขียวขะอุ่ม นกนานาชนิดส่งเสียงร้องเจื้อยแจ้ว บินถลาไปมาเพื่อหาอาหาร ผีเสื้อแสนสวยตัวเล็ก ๆ บินว่อนอยู่เหนือดอกไม้ที่แย้มบาน

ในสายตาของชาวโลก ธรรมชาติเป็นสิ่งที่น่ารื่นรมย์ แต่ในสายตาของนักธรรมะที่มีปัญญา เช่น พระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกผู้ที่ดำเนินรอยตามพระองค์ หาได้เห็นเช่นนั้นไม่ ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรคงที่ ไม่ถาวรยั่งยืน เกิดแล้วก็ตาย มีแล้วก็กลับไม่มี

พิจารณาดูให้ดี จะเห็นจริงตามท่าน

วันเวลาผ่านมาแล้วก็ผ่านไป ต้นไม้ใบหญ้าที่เขียวชะอุ่ม ไม่ช้าก็ร่วงหล่นตายไป นกก็ดีผีเสื้อก็ดี ล้วนแต่มีชีวิตอยู่ไม่นานแล้วก็ตาย แม้แต่ตัวเราเองก็ต้องตาย ทุกอย่างในโลกนี้ตกอยู่ในลักษณะนี้ คือต้องเปลี่ยนแปลง แตกสลายไปในที่สุด ถ้าเราไม่รู้จักดำเนินชีวิตของเราให้ถูกต้องแล้ว เราจะไม่พ้นไปจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้เลย

พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั้งปวง ล้วนแต่เคยมองเห็นความจริงข้อนี้ ท่านจึงได้ดำเนินชีวิตของท่าน ไปตามทางอันประกอบด้วยองค์ ๘ ที่เรียกว่าอริยมรรคมีองค์ ๘ จนได้บรรลุคุณธรรมขั้นสูง เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระอรหันตขีณาสพตามลำดับ ดับกิเลสและขันธ์ได้หมดสิ้น ไม่ต้องเกิดไม่ต้องตายอีกต่อไป

มีคนสักกี่คนที่ต้องการดำเนินรอยตามพระพุทธองค์ ส่วนมากยังรักที่จะเกิดอยู่ทั้งสิ้น แม้จะทุกข์บ้างสุขบ้าง แต่ชีวิตก็ยังน่ารื่นรมย์ น่าอยู่ น่าทดลอง พระพุทธองค์มิได้ทรงสอนให้ทุกคนดำเนินรอยตามพระองค์แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ผู้ใด

ยังรักที่จะอยู่ในโลกนี้ พระองค์ก็ทรงสอนให้อยู่ในโลกนี้ด้วยความสุข แม้จะต้องตายแล้วเกิดใหม่อีก ก็ให้เกิดในที่ดี มีความสุขสบาย มีรูปสวยรวยทรัพย์ เป็นต้น

นั่นคือทรงสอนให้ละชั่วประพฤติดี

เพราะถ้าประมาทพลาดพลั้ง ต้องตกลงไปเกิดในที่ชั่ว เป็นสัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานแล้ว โอกาสที่จะกลับมาเกิดในที่ดี เป็นมนุษย์เป็นต้นนั้นแสนยาก เพราะอะไร ? เพราะเมื่อไปเกิดในที่ชั่วเหล่านั้นแล้ว ต้องทนทุกข์ทรมาน อดอยากยากแค้น ด้วยอำนาจของความชั่วที่ทำไว้ โอกาสที่จะทำความดีแทบจะไม่มี เมื่อโอกาสที่จะทำความดีหายาก เราจะได้ผลของความดีที่ไหนมานำเราไปเกิดในที่ดี ผู้ที่เกิดในที่ชั่วอาศัยกรรมชั่วนำไปเกิดฉันใด ผู้ที่เกิดในที่ดีก็ต้องอาศัยกรรมดีนำไปเกิด ฉันนั้น

สัตว์เดรัจฉานที่เราเห็นว่าน่ารัก เช่น นก เป็นต้นนั้น ความจริงเกิดในที่ชั่ว โอกาสที่จะทำความดีมีน้อยหรือเกือบไม่มีเลย มักจะทำความชั่วเสียมากกว่า วันหนึ่ง ๆ ท่านเห็นนกทำความดีอะไรได้บ้าง มีแต่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิตด้วยการหาหนอนหา

แมลงกินเป็นอาหาร ชีวิตของนกส่วนมากจึงมีแต่จมลงไปในที่ชั่วมากขึ้นทุกวัน ฉะนั้น โอกาสที่จะกลับมาเกิดเป็นคนจึงแสนยาก ยังมีสัตว์อีกมากมายรอบ ๆ ตัวเรา ในฤดูที่ฝนฉ่ำฟ้า เราจะพบลูกกบ ลูกเขียด ลูกคางคก มากมายในแอ่งน้ำตื้น ๆ ส่งเสียงร้องกันเซ็งแซ่ ฝนตกที่ไหนมีน้ำขังแม้เพียงเล็กน้อย เราจะเห็นสัตว์จำพวกนี้เต็มไปหมด ยังไม่ทันโตก็ถูกคนเหยียบตายบ้าง รถทับตายบ้าง ที่รอดมาได้ก็ต้องตายเพราะน้ำในแอ่งแห้งเสียก่อนบ้าง แดดเผาตายบ้าง สิ้นชีวิตไปชาติหนึ่งโดยที่ไม่มีโอกาสทำความดีอะไรเลย

ลองมองให้ใกล้ตัวอีกนิด สุนัขก็ดี แมวก็ดี แม้จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีความสุข มีอาหารอุดมสมบูรณ์ด้วยผลของบุญเก่าที่เคยทำไว้ แต่บุญใหม่ท่านเคยเห็นสุนัขหรือแมวทำคุณงามความดีอะไรบ้าง มีแต่คอยประจบประแจงเจ้านายให้รักใคร่เพื่อปากเพื่อท้องของตนเอง ริษยาพยาบาทกันเองบ้าง คอยทำลายชีวิตนกและหนูบ้าง โอกาสที่จะทำความดีเกือบไม่มี เมื่อบุญเก่าก็ใช้หมด บุญใหม่ก็ไม่ได้ทำ แล้วจะได้บุญที่ไหนมาช่วยให้ไปเกิดในที่ ๆ ดีในเมื่อสิ้นชีวิตลง มีแต่จะตกต่ำลงไปทุกที

ลองมองให้ซึ้ง จะเห็นว่าลำพังแต่เกิดมาเป็นสัตว์ก็น่าสงสารอยู่แล้ว ซ้ำยังมีคนใจร้ายคอยเบียดเบียนซ้ำเติมให้ทุกข์ยากลำบากมากขึ้นไปอีก นี่เป็นเพียงชีวิตของสัตว์ที่เรามองเห็นได้ ส่วนที่เรามองไม่เห็นมีอีกมากมาย โดยเฉพาะพวกสัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เหล่านี้ยิ่งลำบากทุกข์ยากยิ่งกว่าสัตว์ที่เราเห็น ๆ อยู่นี้หลายแสนเท่า

เราเคยคิดกันบ้างหรือไม่ว่า อะไรทำให้ไปเกิดเป็นสัตว์ อะไรทำให้ไปเกิดเป็นมนุษย์ อะไรทำให้ไปเกิดเป็นเทวดา เพราะอะไรสัตว์จึงมีมากมายหลายชนิดจนนับไม่ถ้วน แม้เทวดาและมนุษย์เองก็มีมากมายหลายจำพวก สัตว์ในโลกนี้จะมีอย่างเดียวไม่ได้หรือ มนุษย์และเทวดาก็จะมีแต่คนดีอย่างเดียว ไม่มีคนชั่ว หรือมีแต่คนชั่วอย่างเดียวไม่มีคนดีเลย ไม่ได้หรือ ?

ตอบได้ทันทีว่า ไม่ได้

เพราะอะไร ? เพราะสัตว์ทุกชนิดมีกรรมคือการกระทำแตกต่างกัน เกิดเป็นสัตว์ก็เพราะกรรม เกิดเป็นมนุษย์ก็เพราะกรรม เกิดเป็นเทวดาก็เพราะกรรม สัตว์และมนุษย์ตลอดจนเทวดามีมากมายหลายประเภทก็เพราะกรรม คือ การกระทำ

ของตนเอง มิใช่การกระทำของผู้อื่น สัตว์ทั้งหลายในโลกนี้จึงเป็นไปตามกรรม มีกรรมเป็นผู้จำแนกให้ดี เลว ประณีตแตกต่างกัน

ทุกท่านไม่มีใครอยากถูกฆ่า ถูกขะโมย ถูกผู้อื่นล่วงเกินบุตรภรรยาสามีของตน ไม่มีใครอยากได้ยินคนอื่นเขาโป้ปดมดเท็จเรา หรือพูดคำหยาบ เสียดสีเรา ไม่อยากขาดสติ เป็นคนบ้าเลอะเลือน แต่ว่าทำอย่างไรเล่า จึงจะไม่ต้องประสบกับสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจเหล่านี้

ไม่ยากเลย

พระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ว่า เมื่อเราไม่อยากถูกฆ่าก็อย่าฆ่าคนอื่นสัตว์อื่น และไม่ใช้ให้ผู้อื่นฆ่าแทนเราด้วย เราไม่อยากถูกลักขะโมย ก็อย่าลักขะโมยหรือหยิบฉวยของที่เจ้าของเขาหวงแหน ที่เจ้าของเขามิได้อนุญาต ทั้งไม่ใช้ผู้อื่นลักขะโมยหยิบฉวยแทนตนด้วย เราไม่อยากให้ผู้อื่นล่วงเกินบุตรภรรยาสามีของเรา เราก็อย่าได้ล่วงเกินบุตรภรรยาสามีของผู้อื่น เราไม่อยากได้ยินคำเท็จ คำหยาบ เราก็อย่าพูดเท็จ อย่าพูดหยาบคาย พูดแต่คำสัตย์ คำจริง

คำอ่อนหวาน เราไม่อยากเลื่อนลอย ขาดสติ เป็นบ้า ก็อย่าดื่มสุราเมรัยของเสพติดมึนเมาทั้งหลาย

ในทางตรงกันข้าม ทุกคนอยากร่ำรวย อยากรูปสวยผิวพรรณงดงาม มีคนเคารพนอบน้อมเชื่อฟัง มีคนคอยปรนนิบัติรับใช้ช่วยเหลือกิจการงานต่าง ๆ ให้สำเร็จ ทุกคนอยากมีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาดด้วยกันทั้งนั้น ปัญหาอยู่ที่ว่าเราจะได้สิ่งที่เราต้องการ ที่น่าพึงพอใจเหล่านี้มาจากไหน ไม่ยากอีกเช่นเดียวกัน

เราอยากร่ำรวย เราก็ต้องละความตระหนี่ ยินดีในการจำแนกแจกทาน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันข้าวของเงินทองเครื่องใช้แก่ผู้อื่น ใครขาดแคลนสิ่งใด เรามีเราก็หยิบยื่นให้ด้วยความเต็มใจ ไม่หวงแหน ไม่หวังผลตอบแทน ความดีที่เราเคยแบ่งปันให้ทานแก่ผู้อื่นอยู่เป็นนิตย์นั้น มิได้สูญหายไปไหน แต่จะกลับมาตอบสนองให้เราได้ข้าวของเงินทองเหล่านั้นเป็นคนร่ำรวย ไม่ยากจนในอนาคต

เราอยากมีรูปงาม พระพุทธเจ้าก็ตรัสสอนให้รักษาศีล มีศีล ๕ คือการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์เป็นต้น ศีล ๘ ศีล ๑๐

ศีล ๒๒๗ ตามสมควรแก่กำลังของผู้รักษา ศีลเป็นเครื่องขัดเกลากายวาจาใจให้สะอาด มีกิริยาวาจาใจเรียบร้อย คนที่มีกิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อยมีใจดีนั้น เป็นคนน่ารักนักหนา ใครเห็นใครก็ชอบ ใครเห็นใครก็ชม ใครได้อยู่ใกล้ชิดก็เอ็นดูรักใคร่ คนมีศีลหน้าตาอิ่มเอิบ ผิวพรรณผ่องใส ด้วยความดีคือศีลที่เราได้เคยทำไว้นี้จะเป็นเหตุให้เราได้มีรูปสวย ผิวพรรณงาม ในกาลภายหน้า

เราอยากให้คนอื่นเคารพนอบน้อมเชื่อฟังเรา เราก็ต้องหัดเคารพนอบน้อมเชื่อฟังผู้ที่ควรเคารพควรเชื่อฟังเสียก่อน ผู้ที่ควรเคารพนอบน้อมเชื่อฟังนั้นได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มารดาบิดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้ที่สูงกว่าเราด้วยชาติตระกูล ด้วยความรู้ และด้วยวัย ถ้าเราเคยนอบน้อมเคารพยกย่องผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นผู้อื่นอย่างนี้ เราก็จะได้รับผลเช่นเดียวกันนั้นเองในภายหลัง

เราต้องการให้ใคร ๆ ช่วยเหลือกิจการงานของเรา เราก็ต้องรู้จักช่วยเหลือกิจการงานของผู้อื่น กิจการงานในที่นี้หมายถึงกิจการงานที่ดีที่ชอบที่สุจริต ไม่ใช่กิจการงานที่ทุจริตคิดมิชอบมีการลักขะโมยเป็นต้น เราเคยช่วยเหลือการงานของผู้

อื่นด้วยความเต็มใจอย่างใด เราก็จะได้รับผลคือการช่วยเหลือจากผู้อื่นอย่างนั้น

เราอยากมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ก็ต้องหมั่นศึกษาหาความรู้ ด้วยการอ่านหนังสือที่ดีมีคุณค่า และหมั่นคบหาสมาคมใกล้ชิดกับท่านผู้รู้ สดับตรับฟังคำสอนของท่านผู้รู้ทั้งหลายเหล่านั้น มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นอยู่เสมอ ๆ อ่านแล้วฟังแล้วก็ต้องนำมาคิดพิจารณาใคร่ครวญให้รอบคอบ สติปัญญาความเฉลียวฉลาดจึงจะเกิดได้

เพราะฉะนั้นเมื่อเราต้องการอย่างไร ก็จงทำเหตุให้ตรงกับผลที่จะได้รับ เหตุดีผลต้องดี เหตุชั่วผลต้องชั่ว พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า บุคคลหว่านพืชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น เราหว่านข้าว เราก็ย่อมได้รับเมล็ดข้าว เราทำกรรมดี เราก็ได้รับผลดี เราทำกรรมชั่วเราก็ได้รับผลชั่ว คำตรัสของพระ-พุทธองค์ข้างต้นนี้ เป็นความจริงอย่างยิ่ง และจะจริงอยู่ตลอดไป ไม่มีสิ่งใดจะมามีอำนาจทำให้ผันแปรเป็นอย่างอื่นได้ ด้วยเหตุนี้สัตว์ทั้งหลายจึงเกิดมาด้วยกรรม คือการกระทำดีหรือชั่ว ที่แต่ละคนได้ทำไว้เอง จะไปเกิดที่ไหน เป็นอะไร ดีหรือชั่ว สุข

หรือทุกข์ เป็นสัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน มนุษย์ หรือเทวดาก็เพราะกรรมคือการกระทำของเราเองทั้งสิ้น เกิดมาแล้วก็มีชีวิตเป็นอยู่ด้วยกรรม คือรับผลของกรรมเก่าบ้าง สร้างกรรมใหม่ที่จะเป็นเหตุให้เกิดผลต่อไปอีกบ้าง **ตายไปแล้วจะเป็นอย่างไรต่อไป ก็เพราะกรรม ไม่ใช่เพราะพระพรหมลิขิต หรือผู้อื่นดลบันดาลให้เป็นไป แต่กรรมที่เราเคยสะสมเอาไว้นั่นแหละ เป็นผู้ลิขิตชีวิตเราให้เป็นไปต่าง ๆ** รวมความว่า เราไม่มีวันที่จะหนีกรรมที่เราทำไว้ได้พ้น นอกเสียจากว่า เราได้ทำลายเหตุที่จะทำให้เราเกิดหมดสิ้นแล้วด้วยอริยมรรค เมื่อนั้นเราจะไม่ต้องรับกรรมหรือสร้างกรรมใด ๆ อีกเลย เราจะเป็นผู้พ้นแล้วจากกรรมทั้งมวล เช่นเดียวกับที่พระพุทธเจ้าและพระอรหันตสาวกของพระองค์ได้พ้นกันมาแล้ว

ตามปกตินั้น คนเราไม่มีใครเลยที่เคยทำแต่ความดีหรือความชั่วเพียงอย่างเดียว ทุกคนล้วนแต่เคยทำความดีบ้าง ทำความชั่วบ้างกันมาแล้วทั้งสิ้น บางคนเคยทำดีมากทำชั่วน้อย บางคนเคยทำดีน้อยทำชั่วมาก และก็ไม่ได้ทำกันแต่เฉพาะชาตินี้เพียงชาติเดียวเท่านั้น หากแต่ได้เคยทำไว้ในชาติก่อน ๆ ที่

เคยเกิดมาแล้วจนนับไม่ถ้วนนั้นด้วย ด้วยเหตุนี้คนเราจึงแตก-ต่างกัน ตามกำลังของบุญและบาปที่ได้ทำไว้ บางคนเกิดในตระกูลสูง เกิดในถิ่นที่เจริญ มีรูปสวย รวยทรัพย์ มีคนเคารพนับถือ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด บางคนเกิดในตระกูลต่ำ เกิดในถิ่นที่ห่างไกลความเจริญ รูปไม่สวย ยากจน ขาดคนนับถือ ขาดสติปัญญา เมื่อเกิดมาแล้วยังทำกรรมดีกรรมชั่ว แตกต่างกันอีก

พระพุทธองค์ จึงตรัสว่า "กรรมคือบุญและบาปเป็นเครื่องจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้ ดี เลว ประณีต แตกต่างกัน"

บางคนกำลังทำความชั่วอยู่ แต่กลับได้รับความสุขความสบายมีหน้ามีตา ทั้งนี้ก็เพราะความดีที่เขาเคยทำมากำลังให้ผล แต่ความชั่วที่เขากำลังทำอยู่ยังไม่ให้ผล ตรงกันข้ามบางคนกำลังทำความดีอยู่ แต่กลับได้รับความทุกข์ยากลำบากนานาประการ ทั้งนี้เพราะความชั่วที่เขาเคยทำมาก่อน ๆ กำลังให้ผล ส่วนความดีที่เขากำลังทำอยู่ยังไม่ให้ผล **ขึ้นชื่อว่าบุญคือความดีนั้นจะให้ผลชั่วย่อมไม่มี และขึ้นชื่อว่าบาปคือความชั่วนั้นจะให้ผลดีย่อมไม่มี** ถ้าท่านเข้าใจผลของบุญและบาปโดยถูกต้องอย่างนี้แล้ว ท่านจะไม่เศร้าโศรกเดือดร้อนใจ เมื่อได้รับความทุกข์ และ

จะไม่ลำพองใจเมื่อได้รับความสุข เพราะเราทำความดีความชั่วด้วยตัวของเราเอง เราจึงได้รับผลนั้นด้วยตนเอง สักวันหนึ่งความทุกข์นั้นก็จะหมดไป ความสุขจะมาแทนที่ แล้วแต่ว่าเมื่อไรความดีหรือความชั่วที่เราเคยได้ทำมาแล้วมากมายนั้นจะให้ผล

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า **การที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์นี้ยากนัก เพราะการเกิดเป็นมนุษย์นั้นต้องอาศัยได้เคยทำบุญไว้ในปางก่อน** นอกจากนั้นพระองค์ยังตรัสว่า มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะมีโอกาสที่จะบำเพ็ญบุญได้ทุกชนิด ตั้งแต่บุญเล็ก ๆ น้อย ๆ จนถึงบุญใหญ่ที่สามารถทำให้พ้นจากความทุกข์ทั้งมวลได้ ชาตินี้เราท่านได้เกิดเป็นมนุษย์แล้ว โอกาสที่จะทำความดีมีไม่นานเลย อย่างมากไม่เกิน ๑๐๐ ปี จึงควรจะสร้างบุญของเราไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะบุญที่ท่านสร้างสมไว้ดีแล้ว ย่อมนำความสุขมาให้ทั้งชาตินี้และชาติหน้า ทรัพย์สมบัติอย่างอื่นไฟไหม้ได้ เสียหายได้โจรลักได้ แต่อริยทรัพย์คือบุญไฟไหม้ไม่ได้ เสียหายไม่ได้โจรลักไม่ได้ ทั้งบุญยังเป็นมิตรติดตามตน เป็นที่พึ่งแก่ตนไปในภพหน้าด้วย ชีวิตของมนุษย์นี้น้อยนัก ไม่นานเลย

ก็ตาย ถ้ามัวรีรออยู่ ท่านอาจจะตายเสียก่อนได้ทำความดีก็ได้ เพราะใจของปุถุชนนั้นมักจะไหลไปหาบาปได้ง่าย

พระพุทธองค์จึงทรงสอนว่า "เมื่อจิตคิดจะทำบุญเกิดขึ้น ก็อย่ารีรอ จงรีบทำเสียในขณะนั้น เพราะมัวรีรออยู่ จิตที่เป็นบาปจะเกิดแทน บุญที่บุคคลทำแล้วเร็วย่อมให้ผลเร็ว บุญที่บุคคลทำช้าย่อมให้ผลช้า" ดังที่เราท่านได้เคยพบอยู่เสมอ ๆ ว่า บางคนต้องการสิ่งใด เขาจะได้สิ่งนั้นตามต้องการโดยรวดเร็ว แต่บางคนต้องการสิ่งไร แล้วไม่ได้ตามต้องการก็มี ทั้งนี้เพราะไม่เคยคิดจะทำบุญ หรือคิดจะทำบุญแล้วไม่ได้ทำนั่นเอง

รวมความว่า ทุกคนเกิดมาด้วยกรรม เป็นอยู่ด้วยกรรม และจะเป็นอย่างไรต่อไปอีกก็เพราะกรรม **กรรม** จึงเป็นเรื่องน่าสนใจ น่าใคร่ครวญ น่าศึกษาให้เข้าใจ มิใช่เพื่อใครเลย แต่เพื่อความสุขความเจริญของผู้ศึกษาเอง และเพื่อความสุขความเจริญของผู้ที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับเรา เพื่อให้เรื่องนี้แจ่มแจ้งชัดเจนขึ้น จึงนำเอาพระพุทธดำรัสที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสเทศนาไว้ในพระสูตรต่าง ๆ มาอ้างอิงประกอบดังต่อไปนี้

ใน **จูฬกัมมวิภังคสูตร** มัช. อุปริปัณณาสก์ (ข้อ ๕๗๙–๖๐๐)

สุภมาณพ บุตรโตเทยยพราหมณ์ ได้เข้ามาทูลถามพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า "อะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ทั้งหลาย มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโรคมาก มีโรคน้อย มีผิวพรรณทราม มีผิวพรรณงาม มีศักดาน้อย มีศักดามาก มีโภคะน้อย มีโภคะมาก เกิดในสกุลต่ำ เกิดในสกุลสูง ไร้ปัญญา มีปัญญา" พระผู้มีพระภาคตรัสตอบอย่างกว้าง ๆ มีใจความว่า "สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งที่อาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ดี เลว และประณีตได้"

สุภมาณพฟังแล้วยังไม่เข้าใจ กราบทูลขอให้ทรงแสดงโดยละเอียด ซึ่งพระผู้มีพระภาคก็ได้ทรงแสดงให้ฟังว่า

๑. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนมักทำลายชีวิตสัตว์ มีใจโหดเหี้ยม ยินดีในการประหัตประหาร ไม่มีความเอ็นดูในเหล่าสัตว์มีชีวิต เขาตายไปจะเข้าถึงทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือปาณาติบาตนั้น หากตาย

ไปไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใด ๆ ในภายหลัง จะมีอายุสั้น นี่เป็นผลของปาณาติบาตคือการฆ่าสัตว์

๒. บางคนในโลกไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนละเว้นจากปาณาติบาต ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเองและใช้ให้ผู้อื่นฆ่า มีความละอาย มีความเอ็นดู อนุเคราะห์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย เขาตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์เพราะกรรมคือ การละเว้นจากปาณาติบาตนั้น ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิดในที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีอายุยืน นี่เป็นผลของการละเว้นจากปาณาติบาต

๓. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มีปกติเบียดเบียนสัตว์ ด้วยก้อนดิน หรือท่อนไม้ หรือศาสตรา เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือการเบียดเบียนสัตว์นั้น หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุคติวินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใด ๆ ในภายหลังจะเป็นคนมีโรคมาก นี่เป็นผลของการเบียดเบียนสัตว์อยู่เสมอ

๔. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มีปกติไม่เบียดเบียนสัตว์ ด้วยฝ่ามือ ด้วยก้อนดิน หรือท่อน

ไม้ หรือศาสตรา เขาตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือการไม่เบียดเบียนสัตว์นั้น หากเขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิดในที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีโรคน้อย นี้คือผลของการไม่เบียดเบียนสัตว์

๕. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนมักโกรธ มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่าเล็กน้อยก็ขัดใจ โกรธเคือง พยาบาท มาดร้าย ทำความโกรธ ความร้าย ความขึ้งเคียดให้ปรากฏ เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือความมักโกรธนั้น หากเขาตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์เกิดในที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีผิวพรรณทราม นี้คือผลของความมักโกรธ

๖. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนไม่มักโกรธ ไม่มากด้วยความแค้นเคือง ถูกเขาว่ามากก็ไม่ขัดใจ ไม่โกรธเคือง ไม่พยาบาท ไม่มาดร้าย ไม่ทำความโกรธความขึ้งเคียดให้ปรากฏ หากเขาตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือความไม่มักโกรธนั้น หากเขาตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใด ๆ ในภายหลัง

จะเป็นคนน่าเลื่อมใส (คือมีผิวพรรณงามน่าเลื่อมใส) นี้เป็นผลของความไม่มักโกรธ

๗. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มีใจริษยา มุ่งร้าย ผูกใจริษยาในลาภสักการะ ความเคารพนับถือ การไหว้และการบูชาของผู้อื่น เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือความริษยานั้น หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีศักดาน้อย นี้เป็นผลของความริษยา

๘. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นผู้มีใจไม่ริษยา ไม่มุ่งร้ายไม่ผูกใจริษยาในลาภสักการะ ความเคารพ ความนับถือ การไหว้ และการบูชาของคนอื่น เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือความไม่ริษยานั้น หากตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีศักดามาก นี้เป็นผลของความไม่ริษยา

๙. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ย่อมไม่เป็นผู้ให้ ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่อง

ลูบไล้ ที่นอน ที่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์ เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือการไม่ให้ ข้าวน้ำ เป็นต้นนั้น หากตายไปไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นผู้มีโภคะน้อย นี่เป็นผลของการไม่ให้ข้าวน้ำ เป็นต้นนั้น

๑๐. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ย่อมเป็นผู้ให้ข้าว น้ำ ผ้า ยาน ดอกไม้ ของหอม เครื่องลูบไล้ ที่นอน ที่อาศัย เครื่องตามประทีป แก่สมณะหรือพราหมณ์ เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือการให้ข้าวน้ำเป็นต้นนั้น หากตายไปไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นผู้มีโภคะมาก นี่เป็นผลของการให้ข้าวน้ำ เป็นต้นนั้น

๑๑. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนกระด้าง เย่อหยิ่ง ย่อมไม่กราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ไม่ลุกรับคนที่ควรลุกรับ ไม่ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ไม่ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง ไม่สักการะคนที่ควรสักการะ

ไม่เคารพคนที่ควรเคารพ ไม่นับถือคนที่ควรนับถือ ไม่บูชาคนที่ควรบูชา เขาตายไปจะเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือความกระด้างเย่อหยิ่งนั้น หากตายไปไม่เข้าถึงทุคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนเกิดในสกุลต่ำ นี่เป็นผลของความกระด้างเย่อหยิ่ง

๑๒. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นคนไม่กระด้าง ไม่เย่อหยิ่ง ย่อมกราบไหว้คนที่ควรกราบไหว้ ลุกรับคนที่ควรลุกรับ ให้อาสนะแก่คนที่สมควรแก่อาสนะ ให้ทางแก่คนที่สมควรแก่ทาง สักการะคนที่ควรสักการะ เคารพคนที่ควรเคารพ นับถือคนที่ควรนับถือ บูชาคนที่ควรบูชา เขาตายไปจะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือความไม่กระด้างไม่เย่อหยิ่งนั้น หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเกิดเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนเกิดในสกุลสูง นี่เป็นผลของความไม่กระด้างไม่เย่อหยิ่ง

๑๓. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ย่อมไม่เข้าไปหาสมณะ หรือพราหมณ์ แล้วสอบถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไร

ควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน เขาตายไป จะเข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก เพราะกรรมคือการไม่เข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์ผู้รู้นั้น หากตายไป ไม่เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิด ณ ที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีปัญญาทราม นี้เป็นผลของการไม่เข้าไปหาสมณะพราหมณ์ผู้รู้

๑๔. บางคนในโลกนี้ ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย ย่อมเข้าไปหาสมณะหรือพราหมณ์ แล้วถามว่า อะไรเป็นกุศล อะไรเป็นอกุศล อะไรมีโทษ อะไรไม่มีโทษ อะไรควรเสพ อะไรไม่ควรเสพ อะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่าอะไรเมื่อทำ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน เขาตายไป จะเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ เพราะกรรมคือการเข้าไปหาสมณะพราหมณ์ผู้รู้นั้น หากตายไป ไม่เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ถ้ามาเป็นมนุษย์ เกิดในที่ใด ๆ ในภายหลัง จะเป็นคนมีปัญญามาก นี้เป็นผลของการเข้าไปหาสมณะพราหมณ์ผู้รู้

ในบรรดากรรม ๑๔ อย่างที่พระผู้มีพระภาคทรงยกขึ้นมาแสดงให้สุภมาณพฟังนี้ กรรมแต่ละอย่างยังต่างกันด้วยกิจคือหน้าที่ และกาลคือเวลาที่ให้ผลด้วย

กรรมที่ทำหน้าที่นำเกิดในทุคติภูมิ เป็น สัตว์นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานก็ดี นำเกิดในสุคติเป็นมนุษย์ หรือเทวดาก็ดี เรียกว่า **ชนกกรรม** กรรมนำเกิด

กรรมที่ทำหน้าที่อุปการะอุดหนุน สุขและทุกข์ของบุคคลที่เกิดมาแล้ว ให้เป็นไปตลอดกาลนาน ชื่อว่า **อุปถัมภกกรรม** กรรมอุดหนุน

กรรมที่ทำหน้าที่เบียดเบียน บีบคั้นสุขและทุกข์ของบุคคลที่เกิดมาแล้ว ไม่ให้เป็นไปตลอดกาลนาน กรรมนั้นชื่อ **อุปปีฬกกรรม** กรรมเบียดเบียน

กรรมที่ทำหน้าที่ตัดรอน หรือทำลายความสุขและความทุกข์ของบุคคลที่เกิดมาแล้ว ให้สิ้นสุดลง เรียกว่า **อุปฆาตกรรม** หรือ **อุปัจเฉทกกรรม** กรรมตัดรอน

ชายคนหนึ่งเกิดในตระกูลที่มั่งคั่งด้วยผลของทาน ครั้นต่อมากรรมที่เคยชอบเบียดเบียนสัตว์ให้เดือดร้อนมาแทรกให้ผลทำให้เป็นคนมีโรคภัยเบียดเบียนเจ็บไข้อยู่เสมอ แต่ในขณะเดียวกันกรรมดีที่ไม่ริษยาผู้อื่น ยินดีในลาภสักการะของผู้อื่นก็ให้ผล

ด้วยทำให้เขาเป็นผู้มีศักดามาก เป็นใหญ่เป็นโต มีข้าทาสบริวารมากมาย ต่อมากรรมคือการฆ่าสัตว์เองบ้าง ใช้ให้ผู้อื่นฆ่าแทนบ้างที่ชายคนนี้เคยทำไว้มาให้ผล ทำให้ชายผู้นี้ถูกลอบยิงตาย ในเวลาที่อายุยังไม่ถึง ๕๐ ปี ซึ่งเป็นเวลาที่ยังไม่สมควรจะตาย เพราะอายุขัยของมนุษย์ในสมัยนี้ประมาณ ๗๕ ปี เขาควรจะมีชีวิตอยู่ประมาณนั้น ถ้าไม่มีกรรมชั่วมาตัดรอน

รวมความว่า ชายคนนี้มีกรรมคือทานเป็น **ชนกกรรม** มีกรรมคือการเบียดเบียนสัตว์เป็น **อุปปีฬกกรรม** มีกรรมคือความไม่ริษยาผู้อื่น เป็น**อุปถัมภกกรรม** มีกรรมคือการฆ่าสัตว์เป็น **อุปฆาตกรรม** ตามตัวอย่างที่ยกมานี้ เป็นตัวอย่างที่เราพบเห็นกันบ่อย ๆ แต่เราไม่ทราบว่าเพราะเหตุอะไรจึงเป็นเช่นนั้น ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายนั้น ไม่ใช่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจน สุขหรือทุกข์คงที่อยู่ตลอดเวลา ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะแต่ละคนล้วนแต่เกิดมามากมายนับชาติไม่ได้ กรรมที่ได้เคยทำไว้ในชาติก่อน ๆ ที่เกิดผ่านมาแล้วมีมากมายนับไม่ถ้วน เพราะฉะนั้นทุกคนจึงได้รับความสุขบ้าง ความทุกข์บ้าง คละเคล้ากันไป ไม่มีใครเลยที่ได้รับความสุข หรือความทุกข์เพียงอย่างเดียว ต่างกันแต่ว่าบางคนได้รับความสุขมาก ได้รับความ

ทุกข์น้อย บางคนได้รับความสุขน้อย ได้รับความทุกข์มาก แล้วแต่ว่ากรรมดีหรือกรรมชั่วกำลังให้ผล ขณะใดกรรมดีให้ผล ขณะนั้นก็ได้รับความสุข ขณะใดกรรมชั่วให้ผลขณะนั้นก็ได้รับความทุกข์ **เราจะได้รับความสุขหรือความทุกข์ก็เพราะกรรมที่เราทำไว้ด้วยตนเอง ไม่ใช่คนโน้นคนนี้มาทำให้เลย คนอื่นสิ่งอื่นนั้นเป็นเพียงปัจจัยที่เข้ามาส่งเสริมสนับสนุนให้เราได้รับผลของกรรมเหล่านั้นเท่านั้น**

บางคนเคยทำความดีไว้มากในชาตินี้ แต่กลับได้รับความทุกข์เดือดร้อน ก็คิดเสียอกเสียใจว่า "กรรมที่ทำไว้ไม่เห็นให้ผลให้ได้รับความสุขบ้างเลย เห็นทีกรรมดีจะไม่ให้ผลดีเสียเป็นแน่แท้ เราจะทำกรรมดีต่อไปให้ลำบากทำไม"

ส่วนบางคนทำความชั่วอยู่เสมอ ๆ กลับได้รับความสุขมีหน้ามีตา จึงทำให้คิดว่า "กรรมชั่วไม่เห็นจะให้ผลชั่วที่ตรงไหน เราทำกรรมชั่วแต่เราก็เป็นสุขสบายไม่เดือดร้อน ธุระอะไรจะไปทำความดีให้ลำบาก" เมื่อคิดอย่างนี้ก็หลงระเริงทำกรรมชั่วหนักขึ้น

ความคิดของคน ๒ จำพวกนี้ เป็นความคิดผิด พระพุทธองค์ไม่เคยตรัสไว้ที่ไหนเลยว่า กรรมดีหรือกรรมชั่วที่บุคคลทำ

สำเร็จลงไปแล้ว จะบังเกิดผลแก่ผู้ทำในชาตินี้ทันตาเห็นเสมอไป มีแต่พระองค์ตรัสว่า กรรมที่บุคคลทำแล้วดีก็ตาม ชั่วก็ตาม ย่อมให้ผลได้ ๓ กาลด้วยกัน ดังที่ตรัสไว้ใน**มหากัมมวิภังคสูตร** มัช. อุปริปัณณาสก์ มีใจความว่า "บุคคลที่ประกอบทุจริตกรรม ๑๐ ประการ มีการฆ่าสัตว์เป็นต้น มีความเห็นผิดเป็นมิจฉาทิฏฐิเป็นที่สุด เขาตายไปแล้ว เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ก็มี เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ก็มี และบุคคลที่ประกอบสุจริตกรรม ๑๐ ประการ มีการละเว้นจากการฆ่าสัตว์ เป็นต้น มีสัมมาทิฏฐิความเห็นถูกเป็นที่สุด เขาตายไปแล้ว เข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ก็มี เข้าถึงอบาย ทุคติ วินิบาต นรก ก็มี ทั้งนี้เพราะเขาย่อมเสวยวิบากของกรรมที่เขาทำไว้ในชาตินี้ หรือในชาติหน้า หรือในชาติต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ กรรมไม่ควร ส่องให้เห็นว่าไม่ควรก็มี ให้เห็นว่าควรก็มี และกรรมที่ควรแท้ ๆ ส่องให้เห็นว่าควรก็มี ให้เห็นว่าไม่ควรก็มี"

ด้วยเหตุนี้ เราจึงไม่ควรมองการกระทำของเราแต่เพียงในชาตินี้ชาติเดียว เพราะกรรมที่เราทำสำเร็จแล้วในชาติใด ๆ

ก็ให้ผลในชาตินั้น ๆ เอง ๑ ให้ผลในชาติหน้าต่อจากชาตินั้นไป ๑ ให้ผลในชาติต่อไป ๆ จากชาติหน้าอีก ๑

กรรมที่ให้ผลในชาติที่ทำไว้ เรียกว่า **ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม**

กรรมที่ให้ผลในชาติหน้าต่อจากชาติที่ทำไว้ เรียกว่า **อุปปัชชเวทนียกรรม**

กรรมที่ให้ผลในชาติต่อ ๆ จากชาติหน้าไป เรียกว่า **อปราปริยเวทนียกรรม**

เพราะฉะนั้น กรรมดีหรือกรรมชั่วที่เราทำสำเร็จลงไปแล้วในชาตินี้ จึงอาจจะให้ผลในชาตินี้ คือในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ได้ ถ้าไม่ให้ผลในชาตินี้ก็อาจจะไปให้ผลในชาติหน้า ถ้าไม่ให้ผลในชาติหน้า ก็ยังมีโอกาสที่จะให้ผลได้ในชาติต่อ ๆ จากชาติหน้าไป จนกว่าบุคคลนั้นจะนิพพาน แล้วแต่ว่าได้เหตุปัจจัยพร้อมเมื่อใดก็ให้ผลเมื่อนั้น ไม่มีใครจะไปบังคับให้กรรมที่ทำไว้ให้ผลในชาตินั้น ชาตินี้ เวลานั้น เวลานี้ ได้ตามใจชอบเลย ทุกอย่างขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยที่สมบูรณ์พร้อมเท่านั้น

มีกรรมอยู่บางประเภท ที่พระผู้มีพระภาคทรงหยั่งทราบด้วยพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์เองว่า กรรมบาง

พวกให้ผลไปตกนรกทันที กรรมบางพวกให้ผลเป็นเศรษฐี ภายใน ๗ วัน กรรมบางพวกให้ผลไปเกิดในสวรรค์ชั้นพรหมทันทีเมื่อตายลง กรรมบางพวกให้ผลทันทีโดยไม่รอเวลาเลย กรรมทั้ง ๔ ประเภทนี้ ล้วนเป็นครุกรรมคือกรรมหนักทั้งสิ้น กรรมเหล่านี้ชื่อว่าเที่ยงต่อการให้ผลตามเวลาที่กล่าวแล้ว หมายความว่า บุคคลใดทำกรรมทั้ง๔ ชนิดนี้ไปแล้ว เมื่อถึงกำหนดเวลา กรรมอื่นจะมาแทรกแซงให้ผลก่อนไม่ได้ กล่าวคือ

๑. คนที่ทำ**อนันตริยกรรม** ๕ อย่างคือ ฆ่ามารดา ฆ่าบิดา ฆ่าพระอรหันต์ ทำพระโลหิตพระพุทธเจ้าให้ห้อขึ้น และทำสังฆเภท อย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อตายลง กรรมที่ทำนั้นจะให้ผลนำเกิดในอเวจีมหานรกทันที ไม่มีกรรมอื่นจะมาแทรกให้ผลก่อนได้ หรือถ้าในชาตินั้นทำอนันตริยกรรมหลายอย่าง อนันตริยกรรมที่หนักที่สุดจะให้ผลนำเกิด ในบรรดากรรม ๕ อย่างนั้น สังฆเภทเป็นกรรมหนักที่สุด อย่างพระเทวทัตทำอนันตริยกรรมถึง ๒ อย่าง คือทำพระโลหิตพระพุทธเจ้าให้ห้อขึ้น ในคราวที่กลิ้งศิลาลงมาจากเขาคิชฌกูฏ เพื่อหวังจะปลงพระชนม์

พระพุทธเจ้า แต่ก้อนศิลากลิ้งลงมากระทบชะง่อนหินแตกเสียก่อน สะเก็ดหินกระเด็นมาถูกนิ้วพระบาทห้อพระโลหิต และทำสังฆเภท คือทำลายสงฆ์ให้แตกกัน ในคราวที่คิดจะตั้งตนเป็นพระพุทธเจ้าเสียเอง ก่อนตายถูกธรณีสูบ ตายแล้วเกิดในอเวจีมหานรกทันที ด้วยอำนาจของกรรมคือสังฆเภท หรือพระเจ้า-อชาตศัตรูที่รับสั่งให้ทรมานพระเจ้าพิมพิสาร พระราชบิดา จนในที่สุด พระราชบิดาสิ้นพระชนม์ เพราะการทรมานนั้น แม้ในภายหลังพระเจ้าอชาตศัตรูจะทรงสำนึกผิด และได้บำเพ็ญพระราชกุศลในพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวกอย่างมหาศาลเพียงใด ก็ไม่อาจจะลบล้างกรรมคือปิตุฆาต ซึ่งเป็นอนันตริย-กรรมได้ แม้จะไม่ได้ทรงปลงพระชนม์พระราชบิดาเอง แต่ก็ทรงใช้ให้ผู้อื่นทำแทน จัดเป็นปิตุฆาตเช่นเดียวกัน และด้วยปิตุฆาตกรรมนี้ เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ลง จึงต้องเกิดในนรกทันที กุศลมหาศาลที่ทรงกระทำไว้ก็ไม่อาจช่วยได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ากุศลมหาศาลนั้นจะไม่ให้ผล เพียงแต่ว่ายังไม่ถึงเวลาจะให้ผลเท่านั้น

นอกจากอนันตริยกรรมแล้ว **นิยตมิจฉาทิฏฐิกรรม** ก็ให้ผลบังเกิดในนรกทันทีเมื่อตายลงเช่นเดียวกัน บุคคลใดมี

ความยึดมั่นว่า กรรมดีไม่มีผล กรรมชั่วไม่มีผล การกระทำทุกอย่างสักว่ากระทำทั้งสิ้น การกระทำบุญ กระทำบาปต่อบิดามารดา ไม่มีผล ดังนี้เป็นต้น บุคคลนั้นยึดมั่นในความเห็นผิดอย่างนี้ไม่เปลี่ยนแปลงจนตลอดชีวิต บุคคลนั้นตายลงไปจะต้องเกิดในนรกทันทีด้วยอำนาจของกรรมคือ นิยตมิจฉาทิฏฐิกรรมนี้แหละ

๒. บุคคลใดได้ถวายทานในพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอรหันต์หรือพระอนาคามี ผู้ออกจากนิโรธสมาบัติมาใหม่ ๆ ยังมิได้รับทานจากผู้ใดเลย ด้วยจิตใจที่เลื่อมใสโสมนัสยินดีทั้งเวลาก่อนถวาย กำลังถวาย และถวายแล้ว บุคคลนั้นจะได้เป็นเศรษฐีภายใน ๗ วัน ดังเช่นนายปุณณะและภริยาที่เคยถวายทานที่เป็นส่วนของตนโดยชอบธรรมแก่ท่านพระสารีบุตรผู้ออกจากนิโรธสมาบัติมาใหม่ ๆ

๓. บุคคลใดเจริญสมถภาวนาจนได้ฌานตั้งแต่ปฐมฌานไปจนถึงเนวสัญญานาสัญญายตนฌาน ฌานใดฌานหนึ่ง และฌานนั้นไม่เสื่อม ตายลงจะต้องเกิดในสุคติภูมิ เป็นพรหมทันทีหรือถ้าได้ฌานครบทุกฌานอย่างที่เรียกว่าได้สมาบัติ ๘ ฌานที่

สูงที่สุด คือ เนวสัญญานาสัญญายตฌาน จะให้ผลนำเกิดในเนวสัญญานาสัญญายตนภูมิ ฌานที่ต่ำกว่า จัดเป็นอโหสิกรรม คือไม่ให้ผล

๔. บุคคลใดเจริญวิปัสสนาภาวนา คือเจริญมรรคมีองค์ ๘ จนบรรลุอริยมรรค อริยผล เป็นพระอริยบุคคล ในขณะที่มรรคจิตเกิดขึ้นแล้วดับลง ผลจิตซึ่งเป็นผลของมรรคจะเกิดติดต่อทันทีโดยไม่มีจิตอื่นมาคั่น เพราะฉะนั้น**มรรคจิต**จึงชื่อว่า **อกาลิโก** คือให้ผลทันทีโดยไม่รอกาลเวลา ถ้าจะกล่าวโดยบัญญัติโวหารก็กล่าวได้ว่า มรรคกรรมนี้ทำให้ปุถุชนเปลี่ยนเป็นพระโสดาบันบุคคลในทันทีทันใดหลังจากโสดาปัตติมรรคดับลงแล้ว และทำให้พระอริยบุคคลเบื้องต่ำเปลี่ยนเป็นพระอริยบุคคลขั้นสูงตามลำดับ กล่าวคือ

พระโสดาบันบุคคล เปลี่ยนเป็น พระสกทาคามีบุคคล ทันทีที่สกทาคามิมรรคดับลง

พระสกทาคามีบุคคล เปลี่ยนเป็น พระอนาคามีบุคคล ทันทีที่อนาคามิมรรคดับลง

พระอนาคามีบุคคล เปลี่ยนเป็น พระอรหันต์ทันทีที่อรหัตตมรรคดับลง

การบำเพ็ญคุณงามความดี หรือการบำเพ็ญกุศลในโลกนี้มีอยู่มากมายหลายวิธี ถ้าจะจัดเป็นพวกใหญ่ ๆ ก็ได้ ๓ พวก คือ **ทาน** การให้ปัน **ศีล** การรักษากายวาจาให้สะอาด **ภาวนา** การอบรมจิตให้สงบระงับจากกิเลสด้วยปัญญา มรรคกรรมจัดเป็นภาวนากุศล และเป็นกุศลสูงที่สุดในบรรดากุศลทั้งมวล เป็นกุศลที่ ทำลาย กิเลสให้ดับ สนิทไม่ ให้เกิด อีกเลยได้ตาม ลำดับขั้น เป็นกุศลที่สามารถตัดกรรมที่ทำไว้ไม่ให้ให้ผลได้ตามลำดับขั้น

โสดาปัตติมรรค ตัดกรรมที่จะนำไปเกิดในอบายภูมิทั้ง ๔ มีนรกเป็นต้นได้หมด เพราะฉะนั้นผู้ที่เป็นพระโสดาบันแล้ว จะไม่เกิดในอบายภูมิเลย ถ้าจะเกิด ในกามภูมิ เป็นมนุษย์ หรือเทวดาก็เกิดอีกไม่เกิน ๗ ชาติ

สกทาคามิมรรค ตัดกรรมที่จะนำเกิดในมนุษย์ให้เหลือเพียงชาติเดียว

อนาคามิมรรค ตัดกรรมที่จะนำเกิดในกามภูมิ คือ อบาย มนุษย์และเทวโลก ๖ ชั้นได้หมด จะเกิดในพรหมภูมิ แล้วปรินิพพานในพรหมภูมินั้น เท่านั้น

อรหัตตมรรค ตัดกรรมที่จะนำเกิดใน ๓๑ ภูมิได้หมด เพราะฉะนั้นบุคคลที่บรรลุอรหัตตมรรคเป็นพระอรหันต์ จึงเป็น

ผู้ตัดกรรมที่จะทำให้ต้องเกิดในภูมิต่าง ๆ ได้ทั้งหมด ปรินิพพานแล้วไม่ต้องเกิดอีก

ผู้ใดเจริญกุศลถึงขั้นสูงบรรลุเป็นพระอรหันต์ ผู้นั้นชื่อว่าได้ทำตามพระโอวาทที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ในพระโอวาทปาติโมกข์ว่า "การไม่ทำบาปทั้งปวง ๑ การยังกุศลให้ถึงพร้อม ๑ การยังจิตให้ผ่องแผ้วขาวรอบ ๑ สามอย่างนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย" เรียบร้อยแล้ว ไม่มีกิจที่จะต้องทำเพื่อความเป็นอย่างนี้อีกแล้ว

ทั้ง ๆ ที่พระบรมศาสดาได้ทรงแสดงเรื่องของกรรมพร้อมทั้งตัวอย่างไว้มากมาย แต่กรรมก็ยังเป็นเรื่องละเอียด ซับซ้อนและลึกซึ้งเกินกว่าวิสัยของใคร ๆ จะรอบรู้ได้หมดสิ้น ยกเว้นแต่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงรอบรู้ทุกสิ่งทุกอย่างด้วยพระปัญญาตรัสรู้ของพระองค์เอง แม้กระนั้นถ้าเราเข้าใจเรื่องของกรรมพอสมควรว่า ผลดีหรือชั่วที่เราได้รับนั้นเกิดมาจากการกระทำของเราเองแล้ว เราก็จะได้ระมัดระวังไม่เผลอตัวทำสิ่งที่จะให้ทุกข์โทษแก่เราในภายหน้า นั่นคือเราจะต้องหมั่นทำความดีคือสุจริตกรรม ๑๐ ประการ ละเว้นความชั่วคือทุจริตกรรม ๑๐ ประการ

สุจริตกรรม ๑๐ ประการ คือ

๑. งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ด้วยตนเอง และใช้ผู้อื่นฆ่าแทน ไม่ว่าจะฆ่าเพื่อเอามาทำบุญ ฆ่าเพื่อเอามาเลี้ยงดูบิดามารดา บุตรภรรยา ข้าทาสบริวาร และเลี้ยงดูตนเอง พึงงดเว้นทั้งสิ้น เพราะโทษของปาณาติบาต คือ การฆ่าสัตว์อย่างหนักที่สุด ทำให้ไปเกิดในอบายภูมิทั้ง สี่ อย่างเบาที่สุดทำให้เกิดเป็นมนุษย์มีอายุน้อย

๒. งดเว้นจากการถือเอาของที่เจ้าของเขามิได้อนุญาต และไม่ใช้ให้ผู้อื่นถือเอาของที่เจ้าของมิได้อนุญาตด้วย เพราะโทษของอทินนาทาน คือ การถือเอาของที่เจ้าของเขาไม่ได้อนุญาตนั้น อย่างหนักที่สุดทำให้ไปเกิดในอบายภูมิทั้งสี่ อย่างเบาที่สุดเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ ทรัพย์สมบัติย่อมพินาศไป ด้วยภัยจากโจรบ้าง จากน้ำบ้าง จากไฟบ้าง ถูกคดโกงหรือล้มละลายบ้าง เป็นต้น

๓. งดเว้นจากการประพฤติผิดในบุตร ภรรยา สามีของผู้อื่น โทษของกาเมสุมิจฉาจาร คือการประพฤติผิดในบุตรภรรยา สามีของผู้อื่น อย่างหนักที่สุดคือ เป็นสัตว์นรก เปรต

อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน โทษอย่างเบาที่สุดย่อมทำให้มีศัตรูคู่เวรในเมื่อเกิดเป็นมนุษย์

๔. งดเว้นจากการกล่าวเท็จ โทษของการกล่าวเท็จอย่างหนักที่สุดทำให้เกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดย่อมถูกกล่าวตู่ด้วยถ้อยคำอันไม่เป็นจริง ในเมื่อเกิดมาเป็นมนุษย์

๕. งดเว้นจากการกล่าววาจาส่อเสียด โทษของปิสุณาวาท คือ การกล่าววาจาส่อเสียด อย่างหนักคือ เกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ย่อมแตกจากมิตร

๖. งดเว้นจากการกล่าวคำหยาบ โทษของผรุสวาจา คือการกล่าวคำหยาบ อย่างหนักคือเกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดย่อมได้ยินเสียงที่ไม่น่าพอใจอยู่เสมอเมื่อเกิดเป็นมนุษย์

๗. งดเว้นจากการกล่าวคำเพ้อเจ้อไร้สาระ เพราะโทษของสัมผัปปลาปะ คือการกล่าวคำเพ้อเจ้อนี้ อย่างหนักทำให้เกิดในอบาย อย่างเบาที่สุดเมื่อกล่าวสิ่งใดก็ไม่มีใครเชื่อถือเมื่อเกิดเป็นมนุษย์

๘. งดเว้นจากการเพ่งเล็งอยากได้ของของผู้อื่น ด้วยความคิดชั่วว่า ขอให้ของนี้จงเป็นของเรา เป็นต้น

๙. งดเว้นจากการพยาบาทอาฆาตผู้อื่น ด้วยความคิดชั่วว่า ขอให้ผู้นี้จงถึงความพินาศ จงถูกฆ่าถูกทำลาย เป็นต้น

๑๐. ไม่มีความเห็นผิดคือเป็นสัมมาทิฏฐิ เชื่อว่าทานที่ให้แล้วมีผลเป็นต้น (สัมมาทิฏฐินี้มี ๑๐ ประการ และมีข้อความอย่างเดียวกับทิฏฐุชุกรรมที่จะได้กล่าวต่อไป)

น่าสังเกตว่า สุจริตกรรม ๑๐ ประการนี้ ไม่มีการงดเว้นจากการดื่มสุราเมรัยและของเสพติดทั้งหลายเลย ถึงกระนั้นการดื่มสุราเมรัยเป็นต้น ก็เป็นความชั่ว ไม่ใช่ความดี โทษของการดื่มสุราเมรัยเสมอ ๆ นั้นมีโทษมาก ดังที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "โทษของการดื่มสุราและเมรัย อันบุคคลเสพแล้ว เจริญแล้ว กระทำให้มากแล้ว ย่อมยังสัตว์ให้เป็นไปในนรก ในกำเนิดดิรัจฉาน ในเปรตวิสัย โทษอย่างเบาที่สุดย่อมยังความเป็นบ้าให้เป็นไปแก่ผู้มาเกิดเป็นมนุษย์"

เพราะฉะนั้นคนดีทั้งหลาย พึงงดเว้นจากการดื่มสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาทนี้ด้วย

ในสุจริตกรรม ๑๐ ประการนี้ ๓ ข้อแรกจัดเป็นกายกรรม คือการกระทำทางกาย ๔ ข้อต่อมาเป็นวจีกรรม คือการกระทำ

ทางวาจา ๓ ข้อสุดท้ายเป็นมโนกรรม คือการกระทำทางใจ บุคคลที่ประพฤติตนมั่นคงอยู่ในสุจริตกรรมทั้ง ๑๐ ประการนี้ ชื่อว่าเป็นผู้มีกาย วาจา ใจสะอาด เป็นผู้มีสุคติโลกสวรรค์รออยู่เบื้องหน้า ส่วนผู้ที่ประพฤติทุจริตกรรม ๑๐ ประการ ซึ่งเป็นกรรมที่ตรงข้ามกับสุจริตกรรม ๑๐ ประการนี้ ชื่อว่าเป็นผู้ไม่สะอาดทั้งกาย วาจา ใจ แม้จะอาบน้ำล้างบาป ประณมมือไหว้พระอาทิตย์ หรือบวงสรวงเทวดา อินทร์ พรหมอย่างไรก็หาทำให้บุคคลนั้นหมดจดจากบาปได้ไม่ บุคคลเช่นนี้เป็นผู้มีอบายคอยอยู่เบื้องหน้า

บุคคลจะสะอาดและหมดจดจากบาปได้ ก็เพราะความประพฤติทางกาย วาจา ใจ สะอาดเท่านั้น

ก็เมื่อเรายังไม่สามารถจะเป็นผู้สะอาดหมดจดจากบาปทั้งมวลได้ และยังต้องมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ก็ควรจะมีชีวิตอยู่ด้วยการประพฤติดีปฏิบัติชอบ มีเมตตากรุณาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน สิ่งใดที่ผิดพลาดไปแล้วเราไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เราจึงควรทำกรรมใหม่ของเราให้ดีที่สุด เพื่อให้โอกาสแก่กรรมดีนำเราไปเกิดในที่ดี ไม่ใช่ผิดพลาดไปแล้วก็มัวเศร้าโศกเสียใจ ความเศร้าโศกเสียใจไม่อาจช่วยอะไรเราได้เลย กรรมดีเท่านั้น

ที่จะช่วยเราได้ ช่วยให้เราไปเกิดในที่ดีมีมนุษย์และเทวดาได้ ช่วยให้เราถึงนิพพานไม่ต้องตายไม่ต้องเกิดอีกได้

แต่ข้อสำคัญที่จะทำให้เราทำแต่สุจริตกรรมได้นั้น ต้องอาศัยมโนกรรมคือความเห็นถูกเป็นเบื้องต้น ถ้าปราศจากความเห็นถูกแล้ว ท่านอาจจะไม่สนใจในการทำบุญทำกุศลเลย

ทิฏฐุชุกรรม คือการกระทำความเห็นให้ถูกตรงนั้น ได้แก่ตรงต่อความจริง ตรงต่อคำสอนของพระพุทธเจ้า ไม่ใช่ตรงตามความเห็นของเราหรือผู้อื่น ซึ่งยังหนาแน่นอยู่ด้วยกิเลส ทิฏฐุชุกรรมหรือสัมมาทิฏฐิ คือความเห็นชอบนี้เป็นอย่างเดียวกัน พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ ๑๐ อย่าง คือ

๑. เห็นว่า ทานที่ให้แล้วมีผล คือต้องเชื่อว่าให้ทานแล้วต้องได้รับผล คือเป็นผู้มั่งคั่งมีทรัพย์สมบัติมาก เป็นต้น

๒. เห็นว่า การบูชามีผล การบูชาในที่นี้หมายถึงบูชาผู้ที่ควรบูชามีพระพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้า พระอริยสาวก พระธรรม พระสงฆ์ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ฯลฯ

๓. เห็นว่า การบวงสรวงมีผล คือการนำของไปบูชาผู้มีคุณ ย่อมมีผล

๔. เห็นว่า การทำดีทำชั่วมีผล คือทำดีก็ได้ผลดี ทำชั่วก็ได้ผลชั่ว

๕. เห็นว่า โลกนี้มีอยู่ หมายความว่า เชื่อว่าผู้ที่ตายจากโลกอื่น มาเกิดในโลกนี้มีอยู่

๖. เห็นว่า โลกหน้ามีอยู่ หมายความว่า เชื่อว่าผู้ที่ตายจากโลกนี้แล้วไปเกิดในโลกอื่นมีอยู่

๗. เห็นว่า มารดามีอยู่ คือเห็นว่าคุณของมารดามีอยู่ การทำดีทำชั่วต่อมารดาย่อมมีผล

๘. เห็นว่า บิดามีอยู่ คือเห็นว่าคุณของบิดามีอยู่ การทำดีทำชั่วต่อบิดาย่อมมีผล

๙. เห็นว่า โอปปาติกสัตว์ คือสัตว์ที่เกิดขึ้นเอง โดยไม่มีบิดามารดา เกิดแล้วโตเต็มที่ทันที ได้แก่ สัตว์นรก เปรต อสุรกาย เทวดา พรหม มีอยู่

๑๐. เห็นว่า สมณะพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ประกอบด้วยความรู้ยิ่ง เห็นแจ้งประจักษ์ซึ่งโลกนี้และโลกหน้าด้วยตนเอง แล้วประกาศให้ผู้อื่นรู้ได้นั้นมีอยู่ คือเห็นว่าผู้ที่ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีอยู่นั่นเอง

ทิฏฐุชุกรรม คือ การกระทำความเห็นให้ตรงต่อความจริง ๑๐ ประการนี้ จัดเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นหัวหน้าของบุญทั้งมวล ถ้าบุคคลใดมีความเห็นถูกต้องตรงต่อความจริงเหล่านี้แล้ว ย่อมคิดจะให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา และคิดจะทำบุญทุกชนิด เพื่อเป็นบันไดก้าวไปสู่ความสุขความเจริญในท้ายที่สุดยังเป็นบันไดให้ก้าวไปสู่การเจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ เพื่อบรรลุอริยสัจธรรมได้อีกด้วย

โดยนัยตรงข้าม ผู้ใดเห็นตรงข้ามกับความจริง ๑๐ ประการนี้ ผู้นั้นจะไม่ทำบุญเลย ดังที่มีคนเป็นอันมากในปัจจุบันนี้ เชื่อมั่นว่าคนเราเกิดหนเดียวตายหนเดียว ชาติก่อนก็ไม่มีชาติหน้าก็ไม่มี ตายแล้วก็สูญไม่เกิดอีก ทั้ง ๆ ที่ผู้นั้นยังมีความต้องการสารพัด ผู้ที่จะไม่เกิดอีกนั้น คือผู้ที่ดับความต้องการทั้งปวงได้สนิทแล้วเท่านั้น เมื่อเชื่อเช่นนี้เขาจึงไม่ทำบุญ นับว่าเป็นภัยแก่ตัวเขาเองอย่างใหญ่หลวง เพราะความเห็นผิดอย่างนี้จัดเป็นบาปหนัก พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในอังคุตตรนิกาย-เอกนิบาต ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เราไม่เล็งเห็นธรรมอย่างอื่นแม้ข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้กุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ไม่เกิด

ขึ้น หรือกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วย่อมเสื่อมไป เหมือนกับมิจฉาทิฏฐิ คือความเห็นผิดนี้เลย”

นอกจากนี้ พระพุทธองค์ยังทรงแสดงถึงการที่สัตว์ทั้งหลายต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในภพภูมิต่าง ๆ มากมาย มิได้เกิดเพียงชาติเดียวดังที่บางคนเข้าใจเลย ดังที่พระองค์ตรัสไว้ในอังคุตตรนิกาย เอกนิบาต เอกธัมมาทิบาลีตอนหนึ่งว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัตว์ที่จุติ (คือตาย) จากมนุษย์กลับมาเกิดเป็นมนุษย์มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย (คือเปรต) มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากมนุษย์ไปเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากมนุษย์ ไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากเทพยดากลับมาเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากเทพยดาไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากนรกกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากนรกไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดียรัจฉาน กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดียรัจฉานไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดียรัจฉาน ไปเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากกำเนิดเดียรัจฉาน ไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยกลับมาเกิดในมนุษย์ มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยไปเกิดในเทพยดา มีเป็นส่วนน้อย สัตว์ที่จุติจากปิตติวิสัยไปเกิดในนรก เกิดในกำเนิดเดียรัจฉาน เกิดในปิตติวิสัย มากกว่าโดยแท้

เปรียบเหมือนในชมพูทวีปนี้ มีสวนที่น่ารื่นรมย์ มีป่าที่น่ารื่นรมย์ มีภูมิประเทศที่น่ารื่นรมย์ มีสระโบกขรณีที่น่ารื่นรมย์ เพียงเล็กน้อย มีที่ดอนที่ลุ่มเป็นลำน้ำ เป็นที่ตังแห่งตอและหนาม มีภูเขาระเกะระกะเป็นส่วนมาก โดยแท้ฉะนั้น”

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงอุปมาเปรียบเทียบสัตว์ที่ไปเกิดในทุคคติ คืออบายภูมิ เป็นสัตว์นรก เปรต สัตว์ดิรัจฉานว่ามากมายเหมือนขนวัว คือนับไม่ได้ แต่สัตว์ที่จะได้เกิดเป็นมนุษย์หรือเทวดานั้นเท่าเขาวัว คือน้อยเหลือเกิน เพราะเขาวัวมีเพียง ๒ เขาเท่านั้น *ท่านอยากจะอยู่ในพวกไหน ?* เชื่อว่าทุกท่านคงอยากอยู่ในพวกเขาวัวด้วยกันทั้งนั้น แต่ความอยากอย่างเดียวไม่สามารถช่วยให้สำเร็จผลได้ ท่านต้องประพฤติปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ด้วย นั่นคือละความชั่ว ประพฤติดี คือละทุจริตกรรม ๑๐ ประการ ประพฤติแต่สุจริตกรรม ๑๐ ประการดังกล่าวแล้ว

ท่านที่เคยเรียกร้องขอความเป็นธรรม โดยต้องการให้ทุกคนเสมอภาคกัน มีความเป็นอยู่เท่าเทียมกัน โปรดได้พิจารณาดูเถิด ว่ามีทางจะเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่ ในเมื่อทุกคนมิได้ทำกรรมไว้เสมอกัน ลูกฝาแฝดที่เกิดจากพ่อแม่เดียวกันอยู่ในครรภ์ของแม่ด้วยกัน เติบโตด้วยอาหารที่แม่กินเข้าไปอย่างเดียวกัน ก็ยังไม่เหมือนกันทั้งหน้าตา รูปร่างและจิตใจ แล้วเราจะหวังให้คนที่ต่างพ่อต่างแม่ ต่างกรรมกัน เหมือนกันเสมอกันได้อย่างไร

ผู้ที่จะเสมอภาคกันได้นั้น ได้แก่ผู้ที่ไม่ต้องเกิดมารับสุข รับทุกข์ในโลกอีก ผู้นั้นคือพระอรหันต์ผู้ปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ พวกเดียวเท่านั้น

ชีวิตนี้สั้นนัก ความประมาทเพียงนิดเดียวอาจพาเราไปเกิดในที่ชั่วได้ และถ้าลงไปเกิดในที่ชั่วแล้ว โอกาสที่จะได้กลับมาเกิดในที่ดีนั้นยากแสนยาก เราจึงควรดำเนินชีวิตของเราให้ถูกต้อง คบหาสมาคมกับบัณฑิตผู้รู้ทั้งหลาย หมั่นฟังธรรมของท่าน แล้วน้อมนำมาพินิจพิจารณา เมื่อพินิจพิจารณารู้ว่าอะไรถูกอะไรควรแล้ว ก็ประพฤติแต่สิ่งที่ถูกที่ควร ซึ่งก็ได้แก่สุจริตกรรม ๑๐ ประการ สูงกว่านั้นก็ได้แก่การเจริญสมถะและวิปัสสนาพาตนให้พ้นจากทุกข์ทั้งมวล

บุญและบาปเป็นของมีอยู่จริง และให้ผลได้จริง ข้อย้ำว่าชีวิตของเรา ความสุข ความทุกข์ ที่เราได้รับอยู่ในทุกวันนี้ เกิดจากการกระทำของเราเอง ไม่มีใครมาลิขิตให้เรา ผู้ที่ลิขิตชีวิตของเราทั้งในอดีตที่ผ่านมา ในปัจจุบันที่กำลังเป็นไปอยู่ และในอนาคตที่จะตามมา คือ **กรรม** การกระทำของเราเองทั้งสิ้น

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ 117–119/2 ถนนเฟื่องนคร
หน้าวัดราชบพิธ กรุงเทพ ฯ โทร. 219732, 224620
นายประยูร พิศนาคะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2517